

Ülevaade postiteenuse korraldusest

Märt Loite

Riigikontrolli analüüsioskonna peakontrolör

Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjon

24. jaanuar 2022

Ülevaate eesmärk

Milline on olnud riigi tegevus **universaalse postiteenuse ja perioodika kojukande** teenuse üleriigilise jätkusuutlikkuse tagamisel?

Riigikontroll vaatas

- **MKMi** kui postipoliitika kujundajat,
- **Konkurentsiametit** kui postside valdkonna regulaatorit ja järelevaatajat ning
- **Eesti Posti** kui universaalse postiteenuse osutajat.

Universaalne postiteenus (UPT)

Riigisisesed ja rahvusvahelised liht-,
täht- ja väärtkirjad kuni 2 kg;
postipakid täht- ja väärtsaadetisena
kuni 20 kg.

Järjepidev, kvaliteetne ja taskukohase
tasu eest edastamine kogu riigi
territooriumil.

Eestis peab universaalse
postiteenuse osutaja oma postivõrgu
kaudu edastama ka
perioodikaväljaandeid.

- Viimase 10 a areng

kirjade saatmine

75%

ajakirjanduse tellimine

30%

postiasutuste arv

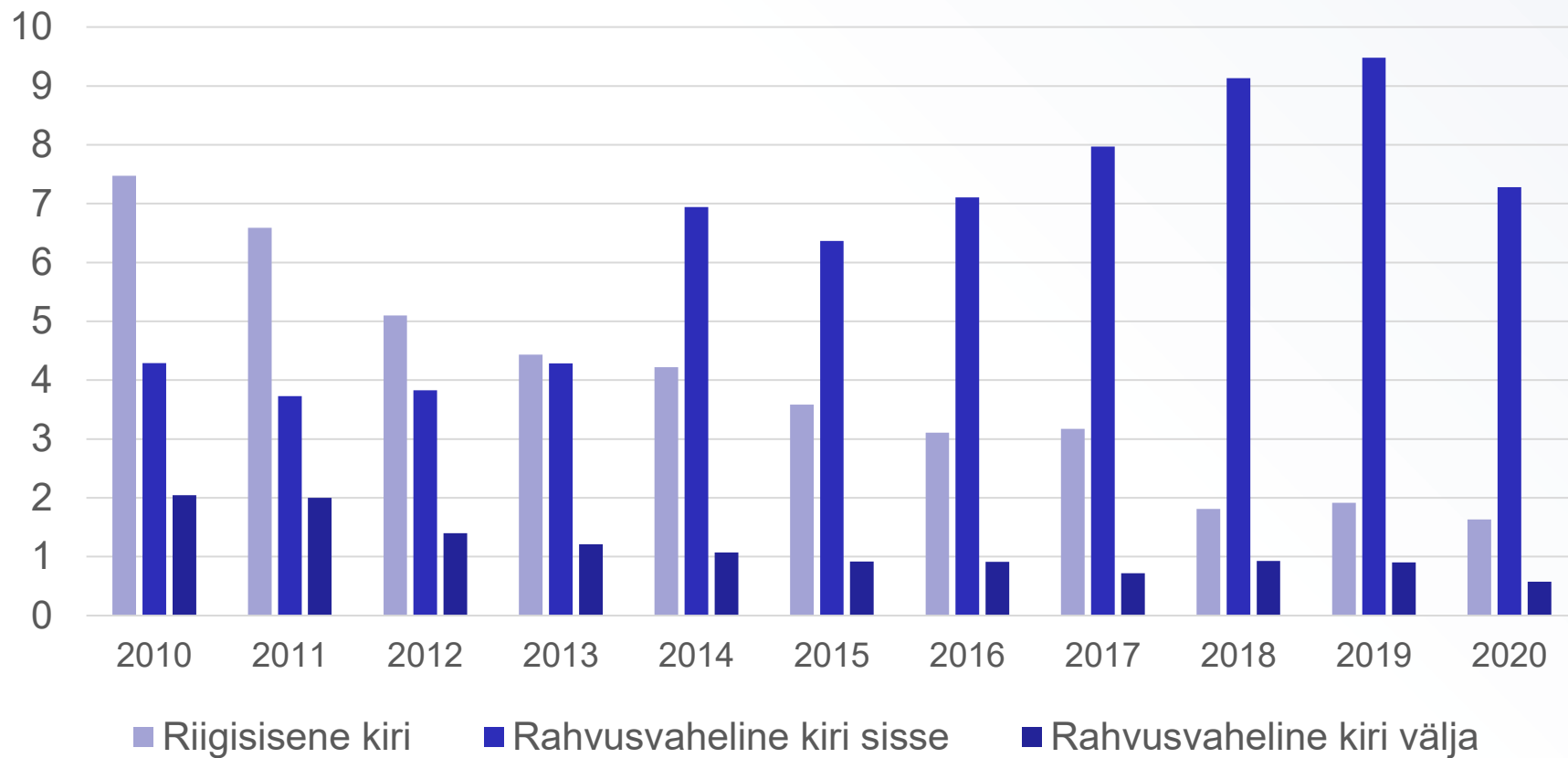
25%

kirjakastide arv

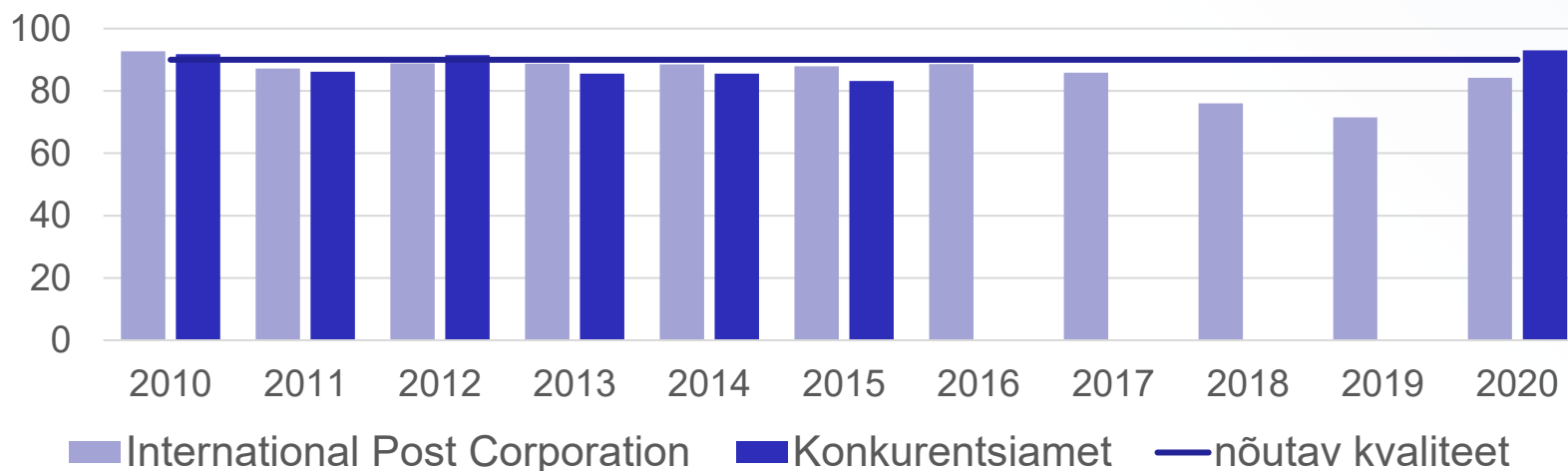
40%

Mahtude muutus (miljonit tükki):

Probleemid nõuete täitmisega

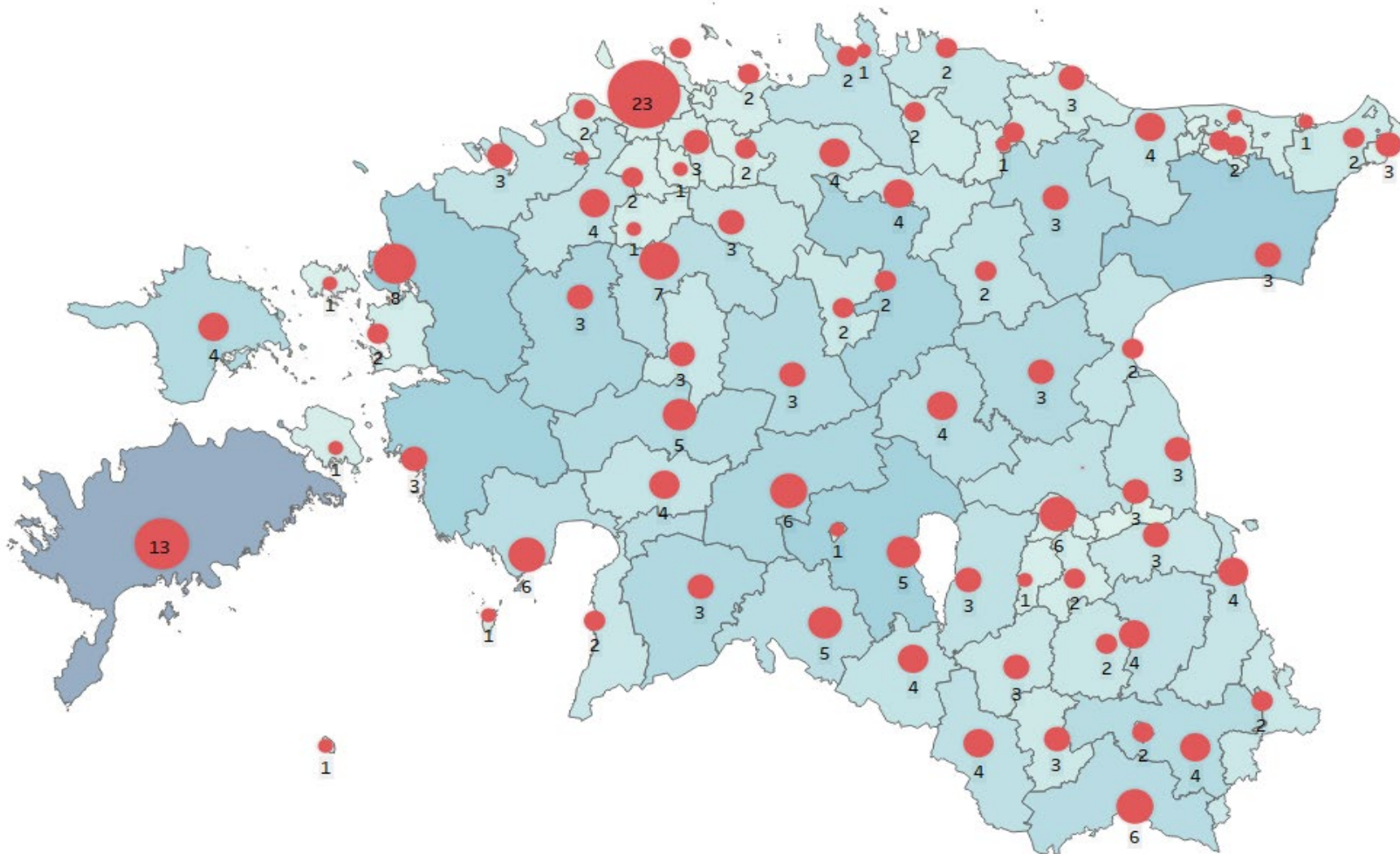
- Nõue toimetada 90% kirju kätte postitamisele järgneval tööpäeval oli aastatel 2012–2019 täitmata.
- 2020. aasta kevadel langetati kehtestatud reeglite piires kirjade kojukandekiirust (lisandus D + 3).
- 2020. sügisel jõudis õigeaegselt kohale 93% kirju.

Kasutajate eelistused muutumas

- Postivõrgu **nõuded** (postkontorite arv, paiknemine ning lahtiolekuaeg) on aastaid olnud suuresti **muutmata**.
- Enamik postiteenuse kasutajaid **eelistab** piiratud lahtiolekuajaga postkontori asemel **pakiautomaati**.
- Maapiirkondades on **pakiautomaadid** postiteenuse kasutajatest keskmiselt **kaugemal kui postkontorid**.

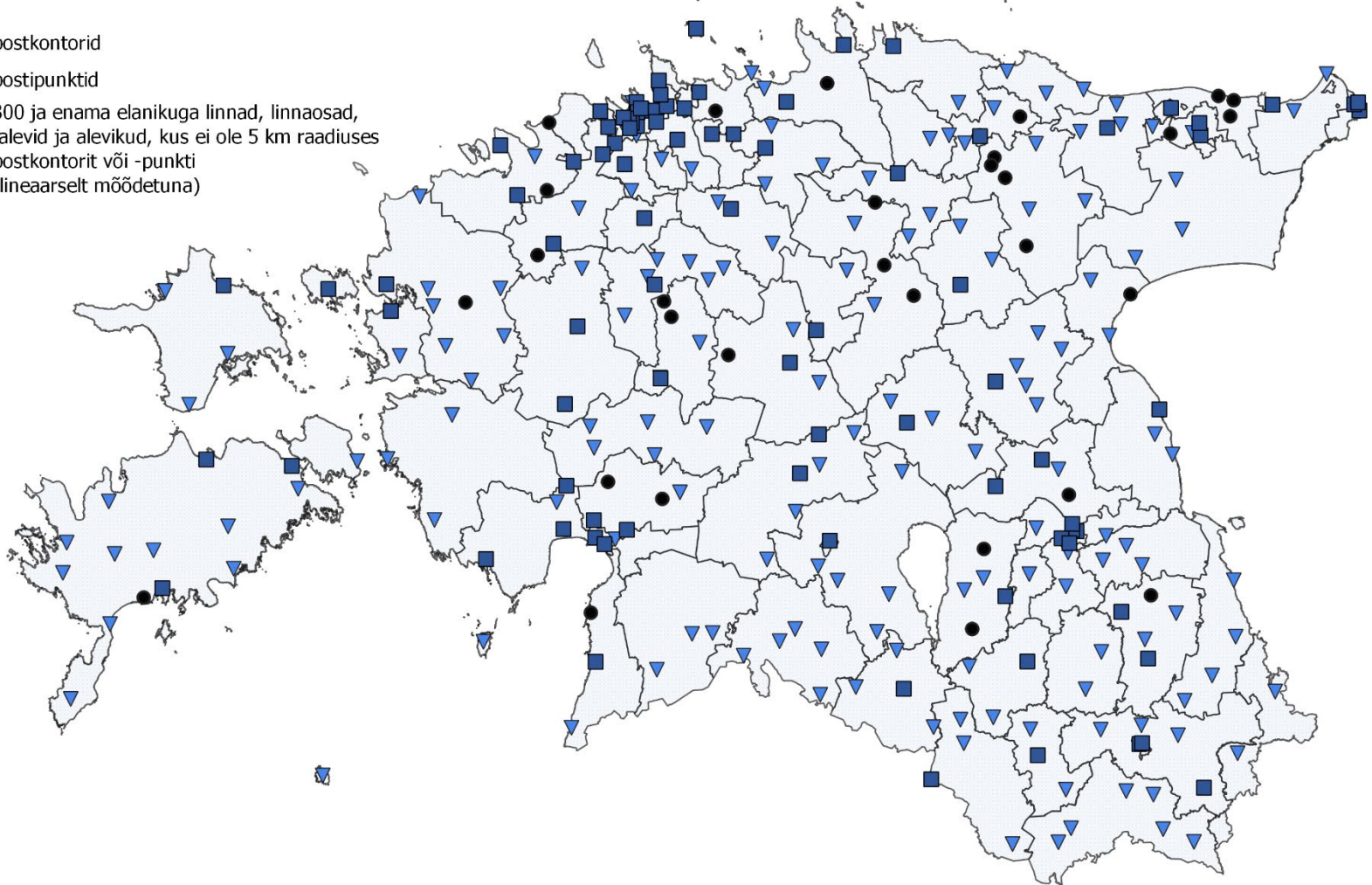
Postkontorite ja postipunktide võrgustik

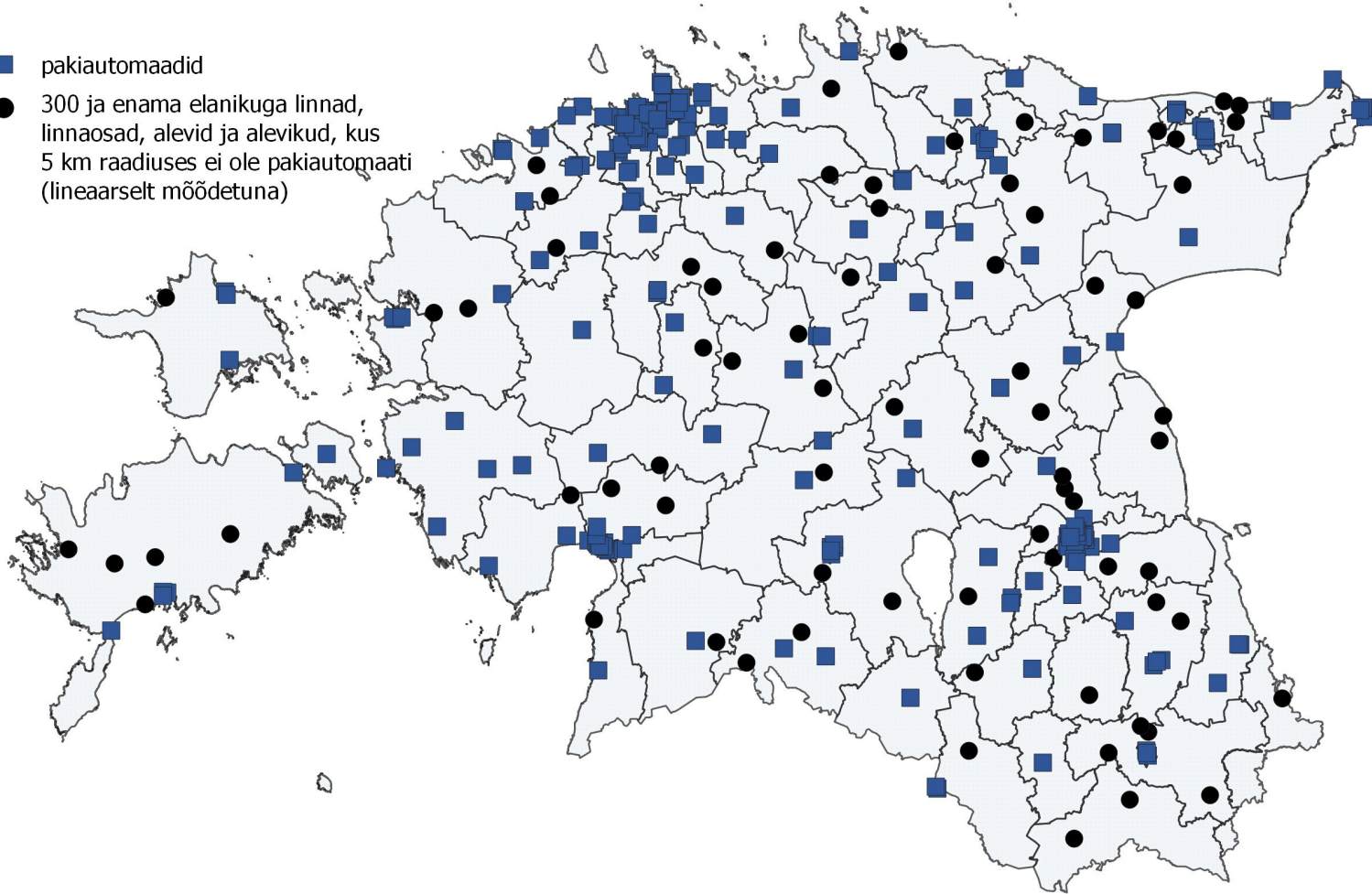
Eesti Posti postkontorite ja postipunktide asukohad

- postkontorid
- ▼ postipunktid
- 300 ja enama elanikuga linnad, linnaosad, alevid ja alevikud, kus ei ole 5 km raadiuses postkontorit või -punkti (lineaarselt mõõdetuna)

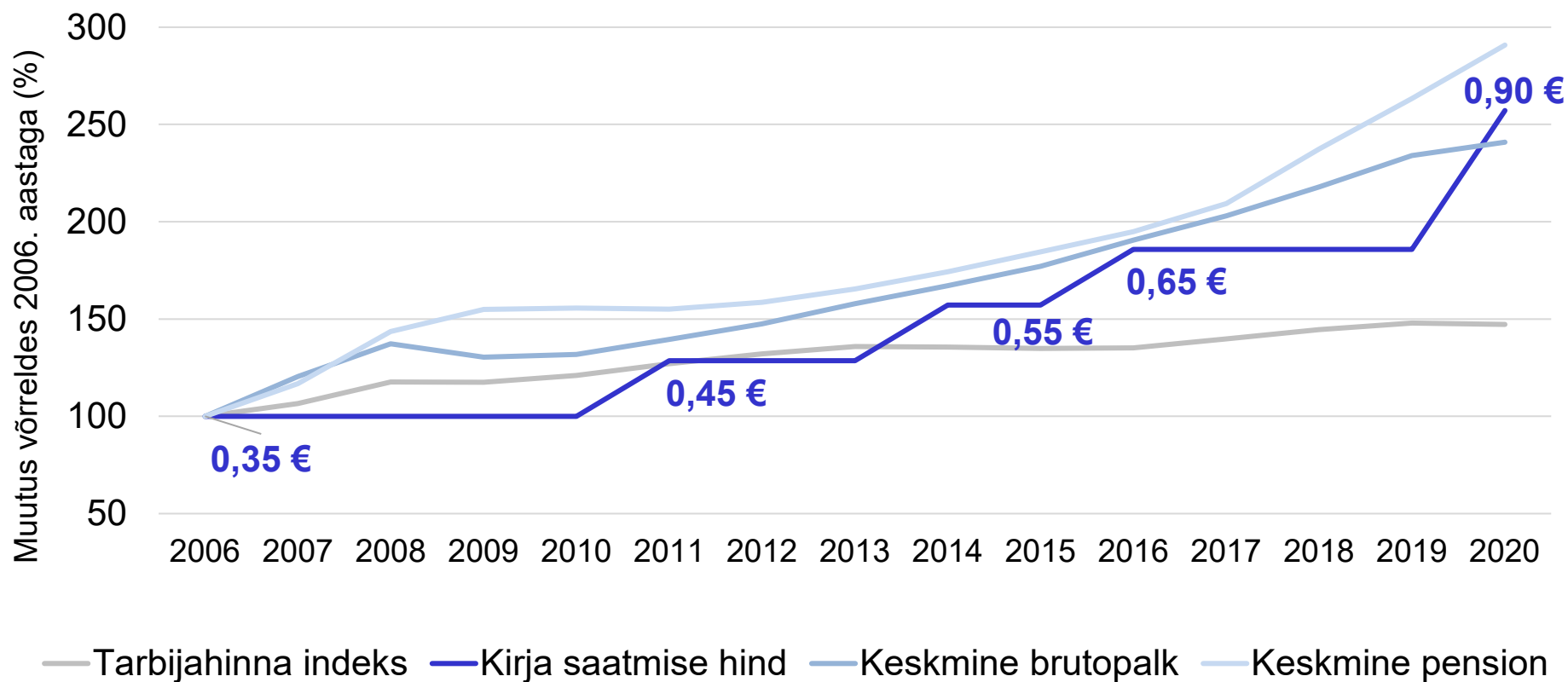
Eesti Posti pakiautomaatide asukohad

- pakiautomaadid
- 300 ja enama elanikuga linnad, linnaosad, alevid ja alevikud, kus 5 km raadiuses ei ole pakiautomaati (lineaarselt mõõdetuna)

Universaalse postiteenuse hinnad ei vasta kuludele

- Hinnad määrab Konkurentsiameti ettepanekul minister.

Universaalse postiteenuse rahastamise mured

- Eesti Posti kulud universaalse postiteenuse osutamisel ületasid 2010–2019 tulusid kokku 31 miljoni euro võrra, 2021–2025 **kahjumi prognoos** 16,6 miljonit eurot.
- **Keerukas skeem** ülemääraselt koormavate kulude **kompensatsiooni fondiga**, kuhu tuleb raha Eesti Posti vabaturu teenuste pealt.
- Perioodika kojukande hinna tõstmise ja **riigi toetus ei kata** maapiirkondade kojukande kulusid, sest tellijate arv on vähenenud ja kulud kasvavad.

Universaalse postiteenuse praegune korraldus kokkuvõtlikult

- Ei arvesta teenuse osutamise mahtude ja tarbijakäitumise muutustega.
- Pole aastaid taganud kvaliteedinõuete täitmist.
- On tarbetult kulukas ja kahjumlik.

Tulevikku vaadates on vaja (1):

- välja selgitada, mis teenuseid inimesed vajavad, ning teha **otsused süsteemi korrastamiseks** (hiljemalt enne universaalse postiteenuse osutaja konkurssi 2024);
- **asendada** vähekoormatud ja piiratud lahtiolekuajaga **postkontorid** ning postipunktid **osaliselt pakiautomaatidega**;
- analüüsida postkontori osutatavaid teenuseid ja **alternatiivseid lahendusi**.

Tulevikku vaadates on vaja (2):

- muuta **hind võimalikult kulupõhiseks** (kaotada bürokraatlik universaalse postiteenuse hüvitis);
- panna **kontroll** kulupõhise hinnakujunduse üle **Konkurentsiametile** (kirja ja postipaki hinna määramine ei peaks olema ministri ülesanne);
- leida kompromiss perioodika **kojukande üleriigiliseks toimimiseks** dotatsiooni suurendamise või kandepäevade vähendamise teel.

Asutuste tagasiside

Ettevõtlus- ja infotehnoloogia minister:

mitmed asjad juba töös, sh

- ministri määruse muutmine (juurdepääsupunktide ja nende paiknemise nõuded);
- postiseaduse muutmise väljatöötamiskavatsus;
- perioodika kojukande dotatsioon 1,778 miljonilt 4,53 miljoni euron.

Konkurentsiameti peadirektor:

raport avab hästi teemat ja juhib tähelepanu õigetele kitsaskohtadele.

Eesti Posti juhatuse esimees:

sektor vajab reformimist, uuendamist, et pakkuda klientidele paremaid teenuseid ning muuta teenused kättesaadavamaks.

Kontrollitoimingud lõppesid juunis 2021, edasine areng

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on muutnud ministri määrust eelnõu reeglite paindlikumaks muutmiseks, kavandab seaduse muutmist.
- Eesti Postil on uus strateegia.
- Euroopa Komisjonilt raport universaalse postiteenuse olukorra kohta Euroopa Liidu riikides.